

Через тимчасову окупацію деяких територій України внаслідок збройної агресії з боку Російської Федерації постала потреба перегляду відповідності присвоєних Міжнародних стандартних серійних номерів (ISSN) українським серіальним (періодичним і продовжуваним) виданням, випуск яких на тимчасово окупованих територіях перебрала на себе держава-агресор. Ці номери були присвоєні зазначеним виданням Міжнародним центром ISSN ще до створення в Україні Національного центру ISSN, функції якого нині виконує Державна наукова установа "Книжкова палата України імені Івана Федорова".

Роботу щодо приєднання України до Міжнародної системи ISSN Книжкова палата України розпочала ще в першій половині 1990-х років, однак лише у 2019 році було підтримано пропозицію Державного комітету телебачення і радіомовлення України про приєднання до Статуту Міжнародного центру ISSN. Було схвалено проєкт листа Уряду України до Генерального директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) щодо приєднання до Статуту Міжнародного центру ISSN, а Державну наукову установу «Книжкова палата України імені Івана Федорова» було призначено Національним центром реєстрації серіальних видань (Національним центром ISSN).

На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 163, після прийняття рішення ЮНЕСКО та проведення відповідної підготовчої роботи 11 березня 2021 року Національний центр ISSN розпочав свою діяльність в Україні. Відтоді питання присвоєння ISSN українським серіальним виданням та іншим продовжуваним ресурсам стало компетенцією Книжкової палати України.

Національний центр ISSN в Україні виконує такі функції:

- впровадження системи ISSN на території України, забезпечення її подальшого функціонування;
- присвоєння Міжнародних стандартних серійних номерів (ISSN) українським серіальним виданням та іншим продовжуваним ресурсам;
- актуалізація відповідних записів ISSN;
- створення Сертифікатів ISSN;
- підготовка та розповсюдження відповідних інструктивно-методичних матеріалів, надання консультацій, проведення науково-практичних і навчальних семінарів тощо.

Національний центр ISSN надає послуги тільки вітчизняним суб'єктам у сфері медіа, котрі провадять діяльність на підконтрольній Україні території, відповідно до чинного національного законодавства.

З початком повномасштабного вторгнення питання стосовно долі українських серіальних видань, які припинили свій випуск на тимчасово окупованих територіях, постало особливо гостро.

З весни 2022 року Національний центр ISSN поставив перед Міжнародним центром питання щодо необхідності розроблення нових підходів у частині ідентифікації серіальних видань, що

виходять у світ в умовах воєнного стану, оскільки на той момент відповідної усталеної міжнародної практики не існувало. Книжкова палата України розпочала робочі консультації з Міжнародним центром ISSN, а згодом у Брюсселі та Парижі відбулися предметні переговори, на яких були напрацьовані відповідні кроки щодо врегулювання цього питання.

З 2024 року до цього процесу додалися зусилля Міністерства науки і освіти України, яке ініціювало обговорення означеної проблеми в рамках онлайн-консультацій представників Міжнародного центру ISSN, Національного центру ISSN, Міністерства освіти і науки України, EASE (The European Association of Science Editors) та SUPRR (Supporting Ukrainian Publishing Resilience and Recovery).

Слід зазначити, що, починаючи з 20 лютого 2014 року, український медіаландшафт, зокрема науковий, змінився. На тимчасово окупованих територіях України випуск українських наукових серіальних видань припинено.

Окремі наукові установи й заклади освіти були переміщені на підконтрольну Україні територію та продовжили випуск наукових серіальних видань під своїми ISSN, змінивши місце їхнього випуску. Деякі з них із самого початку виходили під російськими назвами. Згодом, після зміни російських назв цих видань на українську чи англійську, Національний центр ISSN в Україні присвоїв їм нові ISSN.

Частина наукових установ і закладів освіти, що залишилися на тимчасово окупованій території, також продовжила свою діяльність, зокрема видавничу.

У ході спільного моніторингу українською стороною було встановлено факти, коли деякі наукові установи та заклади вищої освіти, які в порушення чинного законодавства України провадять діяльність на тимчасово окупованих територіях, перереєстрували низку українських наукових серіальних видань відповідно до російського законодавства і продовжили їхній випуск під російськими назвами та під українськими номерами ISSN, присвоєними Міжнародним центром ISSN і наданими саме українським засновникам.

Згадані вище наукові установи та заклади освіти також неправомірно привласнили архіви цих видань.

До відома, ISSN кожного серіального видання або іншого продовжуваного ресурсу є унікальним та ідентифікує його як на національному, так і міжнародному рівнях. Всі записи щодо серіальних видань та інших продовжуваних ресурсів, яким присвоєно ISSN, представлені в загальному доступі на Міжнародному порталі ISSN, управління котрим здійснює Міжнародний центр ISSN.

Завдяки ефективній взаємодії української сторони та Міжнародного центру ISSN розроблено, а згодом внесено відповідні зміни до цього нормативного документа.

25 березня 2025 року Міжнародний центр ISSN оприлюднив пресреліз, у якому висвітлив оновлені правила щодо ідентифікації в системі ISSN серіальних видань та інших продовжуваних

ресурсів, котрі виходять на окупованих територіях, і визначають порядок відповідних дій Міжнародного центру ISSN.

14 травня 2025 року Міжнародний центр ISSN провів вебінар для Національних центрів ISSN, де офіційно представив нову редакцію Інструкції (на заміну редакції 2015 року), положення якої містять, зокрема, оновлені правила, згадані вище.

Підготовку нової редакції Інструкції здійснювала Робоча група, до складу якої увійшли представники провідних країн світу.

Дія Інструкції поширюється на всі країни, на території котрих здійснюється ідентифікація в системі ISSN.